

HRVATSKE ŠUME

Časopis za popularizaciju šumarstva. Godina V. Zagreb, svibanj 2001. br. 53

ISSN 1330-6480

ZAGREB 11-16. LIPNJA

Dani hrvatskoga šumarstva

ZAŠTITA ŠUMA

Dravska Liga
štiti podravške
šume

I NE SAMO EKOLOŠKA FUNKCIJA LJUBAV DUGA 35 GODINA I VRIJEDNA MILIJUN MARAKA

ZAKONODAVSTVO

Koga štiti novi Zakon

REPORTAŽA

Šumarski slalom između mina

5 U Europi su državne šume različito organizirane

- 2. Međunarodna radionica "promjena uloge državnih šuma"

7 Doznaka iznimno važna

- Kako gospodariti oštećenim (osušenim) stablima

9 U korak s europskim standardima

- Interkalibracijski tečaj za ekologe

10 Neplatišama prekinuti isporuke

- Komercijala između želja i mogućnosti

12 Od gubitka do profita može se samo ako svi "zapnu"!

- Šumarija Grubišno polje

14 Početak stručne suradnje s mađarskim šumarima

- Mađarski šumari posjetili hš i šumarski institut Jastrebarsko

16 Rasadnik Višnjevac nositelj topolarstva u Hrvatskoj

- Rasadnik višnjevac u osječkoj upravi

18 Oduševljen goranskim šumama

- Američki šumar, prof. Allen B. Moore posjetio Upravu šuma Delnice

19 Zaštita hrastovog pomlatka na 840 hektara

- Suzbijanje pepelnice u Upravi šuma Vinkovci

22 Ekolozi uspjeli preventivnim djelovanjem

- Kakva nam je ekološka svijest-(2)!

23 Ozonska rupa se smanjuje !?

- Proces u stratosferi

25 Požežani na ispomoći šumariji Topusko

- Šumarija Topusko

27 U češkom šumarstvu paralelno djeluju dva sustava

- Hrvatski šumari u Češkoj

32 Bez zastoja u isporuci

- Uprava šuma Vinkovci

33 Česi iznenadili

- U Vinkovcima održano drugo državno prvenstvo tenisača inženjera šumarstva i drvne industrije

35 Bilo jednom na Jarunu ...

- Nakon dana hrvatskoga šumarstva

36 Događaji

Mjesečnik »Hrvatske šume«

Izdavač: »Hrvatske šume« p.o. Zagreb

Direktor: Željko Ledinski

Glavni urednik: Miroslav Mrkobrad

Novinari: Antun Z. Lončarić, Miroslav Mrkobrad, Vesna Pleše i Ivica Tomić.

Uređivački odbor: Branko Meštrić predsjednik, Ivan Hodić, Mladen Slunjski, Herbert Krauthaker, Čedomir Križmantić, Ladislav Jursik, Željka Bakran

Adresa redakcije: Lj. F. Vukotinovića 2, Zagreb tel. 01/4804 169, e-mail: direkcija@hrsume.hr

Uredništvo se ne mora uvijek slagati s mišljenjima autora teksta.

Oblikovanje i priprema: Rabus Media d.o.o. Ilica 62, Zagreb. Lektorica: Ivana Ujević

Tisak: VARTEKS d.d. P.J. tiskara, Zagrebačka 94, Varaždin

Naklada: 6200

NAŠE ZELENO BLAGO

Naslovna stranica: Agave nadvisile Vis - Željko Gubijan

Zadnja stranica: Moj galeb - Miroslav Mrkobrad

Dani hrvatskog šumarstva, Zagreb 11.-16. lipnja 2001.
Organizator: Hrvatsko šumarsko društvo i "Šuma foto. Šuma"

DANI HRVATSKOGA ŠUMARSTVA - ZAGREB 11.-16. LIPNJA

Završna manifestacija na Jarunu

Pod pokroviteljstvom predsjednika Republike
Stjepana Mesića u Zagrebu će se od 11-16.
lipnja održati završna manifestacija Dana
hrvatskoga šumarstva. Natjecanje sjekača je na Jarunskome jezeru u subotu 16.lipnja.

U tvrđen je točan raspored svih manifestacija ovogodišnjih Dana hrvatskoga šumarstva što će se pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Stjepana Mesića od 11-16.lipnja održati u Zagrebu. Pod motom Šuma+voda+zrak=opstanak više će događaja obilježiti šumarske dane.

Podsjetimo:

- u ponedjeljak 11.lipnja u 20.00 sati otvorenje likovne izložbe akademskoga slikara Ivana Lončara te izložbe fotografija šumara Željka Gubijana,

- za 12.lipnja predviđeno je druženje na Medvednici i okrugli stol na temi Šume Medvednice i grad Zagreb u 10.00 sati, a nakon toga proglašenje najuspješnijih literarnih radova uč-

nika osnovnih škola o ovogodišnjoj temi šumarskih dana.

- 13.lipnja u dvorani Ministarstva zaštite okoliša u 10.00 sati Godišnja skupština Hrvatskoga šumarskog društva te u 11.00 sati savjetovanje. Poticajne referate pripremili su prof. dr. Branimir Prpić (Šuma, tvornica vode i zraka), prof. dr. Slavko Matić (Prirodnost šuma, uvjet stabilnosti i proizvodnosti), prof. dr. Joso Vukelić (Što je to šuma i njezin održivi razvoj. Nakon rasprave bit će predstavljena znanstvena monografija Obična jela u Hrvatskoj.

- u četvrtak 14.lipnja ide se u Ogulin, Tounj, gdje će u 10.00 sati biti prikazan rad harvester. Navečer u 20.00 sati u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga održat će se Svečana akademija o temi Mišlju, riječju, stihom i glazbom šumi.

- 15/16.lipnja na Jarunskom jezeru završni dio manifestacije. S nestrpljenjem će se čekati natjecanje sjekača koje će biti izborno za nastupe na europskom i svjetskom prvenstvu, uz nastupe KUD-a Šumari iz Vinkovaca te podsljemenskih društava uz mnoge dodatne sadržaje.

Evo i točne satnice natjecanja sjekača u subotu 16. lipnja:

- 8.15 sati** - svrstavanje ekipa u borištu
- 8.30 sati** - svečano otvorenje natjecanja
- 9.00 sati** - početak natjecanja
- 13.00 sati** - odmor
- 14.00 sati** - nastavak natjecanja
- 18.00 sati** - završetak
- 18.30 sati** - podjela nagrada
- 19.00 sati** - svečano zatvaranje

Piše:

Miroslav
Mrkobrad

Piše:
Mr.
Jadranka
Roša

Foto:
M. Mrkobrad

Koga štiti novi Zakon

Ovaj prijedlog kao ni prijašnji zakon nije jasno odvojio pojam upravljanja određenim prirodnim resursom od pojma gospodarenja pa iz toga i proizlaze problemi.

Već neko vrijeme na web stranicama Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja nalazi se Nacrt prijedloga novog Zakona o zaštiti prirode. Koliko je važno donošenje takovog

Zakona ukazuje i činjenica da je Hrvatska gospodarska komora zatražila očitovanje svih subjekata koji sudjeluju u gospodarskom životu. No, međutim nije jasno zašto je za donošenje takovog zakona određen veoma kratak rok za donošenje primjedbi, svega nekoliko dana.

Prvi dojam nakon uvida u ovaj Nacrt prijedloga je njegova obimnost i općenitost. Nije se krenulo od postojeće pozitivne zakonske regulative u zaštiti prirode već je se u potpunosti krenulo na pisanje novog zakona kao da do sada uopće nije bilo pozitivnih propisa u zaštiti prirode.

Zakon sadrži i niz pojmova koje je veoma teško kvantificirati u okolišu, kao što su "nedopuštena oštećenja u prirodi", "značajna oštećenja" zatim provoditi "metode slične prirodi" i mnoge druge.

U želji da se obuhvate sva moguća područja štetnih djelovanja u prirodi, prijedlog Zakona određuje mnoge odnose koji su, ili bi trebali biti regulirani posebnim zakonima (Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o građenju, Zakon o šumama, Zakon o lovu i dr.). Zakon o zaštiti prirode mora biti krovni zakon sa detaljno razrađenim uvjetima zaštite prirode koji se trebaju ugraditi u postojeće zakone za pojedina područja djelatnosti ali nemože biti zakon po kojem će se gospodariti različitim prirodnim resursima što se nastoji sadašnjim prijedlogom. Za nas su od posebnog interesa članci Zakona koji se odnose na šume. Ovaj prijedlog Zakona kao i prijašnji nije ja-

sno odvojio pojam upravljanja određenim prirodnim resursom od pojma gospodarenja pa iz toga i proizlazi veliki dio nejasnoća. Gospodarenje šumom temelji se na Zakonu o šumama i to na načelu potrajnog gospodarenja pa je suvišno napisati da će se buduće gospodarenje temeljiti na Zakonu o zaštiti prirode i ostalim propisima. Odvajanje krša a time i šuma na kršu iz gospodarenja potpuno je nepotrebno jer se i do sada se na kršu gospodarilo temeljem posebnih programa koje uvažavaju sve prirodne specifičnosti. Zakon također propisuje produžetak ophodnji pojedinim klimatsogenim vrstama što se do sada određivalo Pravilnikom o uređivanju šuma i to na temelju svih bioloških i gospodarskih pokazatelja. Isključuje se i gospodarenje šumom unutar 600 m od izvora bez njihove klasifikacije i obima.

Ovim Zakonom otvorena je mogućnost različitih koncesija u korištenju prirodnih resursa što je do sada na šumi i šumskom zemljištu bilo u potpunosti isključeno. Zakonom se predviđa i to da inspektori zaštite prirode mogu biti biološke i pravne struke sa određenim iskustvom koje i ne

mora biti stečeno u zaštiti prirode što je nedopustivo.

Zakon sadrži i niz pojmova koje je veoma teško kvantificirati u okolišu, kao što su "nedopuštena oštećenja u prirodi", "značajna oštećenja" zatim provoditi "metode slične prirodi" i mnoge druge.

Nacrtom prijedloga Zakona o zaštiti prirode nisu jasno definirani uvjeti zaštite prirode koje bi trebalo ugraditi u sve ostale zakone koji reguliraju gospodarenje pojedinim prirodnim resursima a što je trebao biti, pretpostavljamo, njegov cilj, te stoga i cijelu koncepciju Zakona bi trebalo mjenjati. Od izuzetne važnosti je uključivanje svih zainteresiranih subjekata u društvu kako bi se došlo do što kvalitetnijeg i jasnijeg Zakona i čije odredbe će biti primjive u praksi.

Plitvička jezera

Sve se plaća i svi plaćaju!

Naši natjecatelji su kao gosti na Austrijskom državnom natjecanju šumskih radnika prošli prema očekivanju - u disciplinama koje poznaju relativno dobro, u onima koje ne rade slabo, što je rezultiralo ukupnim lošim plasmanom.

Od 5-7. svibnja u malom je tirolskom gradiću Pfundsu održano 7. natjecanje austrijskih šumskih radnika. U predvečereje natjecanja hrvatskih šumskih radnika u Zagrebu, 16. lipnja na Jarunu, zanimljivo je zaviriti u susjedstvo i vidjeti kako to rade Austrijanci, ako ni zbog čega drugog, ono zbog toga što su tamo kao gosti nastupila i trojica naših natjecatelja.

Sudjelovalo je 20 austrijskih šumskih radnika te 30 gostiju (iz Hrvatske, Španjolske, Lihtenštajna, Njemačke ali i Austrije), koji su nastupili neslužbeno. Boje Hrvatskih šuma branili

Pilenje kolutova oblice kod nas se ne radi

su 4-6. plasirani, moglo bi se reći druga momčad, s posljednjeg natjecanja Hrvatskih šuma 1999. na Bjelolasici, Ilija Lukić iz Vinkovaca, Darko Drapač iz Bjelovara i Anton Božić iz Bužeta. (Prva momčad nastupila je, podsjećamo, lani na Svjetskom prvenstvu u Norveškoj).

Natjecalo se u 10 disciplina od koji su pet poznate našim natjecateljima: *izrada zasjeka i podsjeka, namješenje lanca, kombinirani prerez, točan perez na dasci, kresanje grana (s više grana nego kod nas)*. Discipline koje se u Hrvatskoj ne prakticiraju (?) bile su: *kotrljanje trupca capinom, presjecanje obli-*

ce sjekirom, gađanje mete sjekirom (na panju), obaranje tankog stabla s okretaljkom (nešto kao kod nas na balon ali s okretaljkom) te spretnost kod rezanja tanke oblice (Bjelovarčani svjedobno radili u Kinkovu)

Nebitno je ovom prilikom tko je službeno pobjedio. Hrvatska je u neslužbenom dijelu od devet momčadi bila sedma, a naši su se natjecatelji poredali ovako: 19. Lukić s 1671 bodom, 21. Drapač s 1546, 29. Božić s 1025 bodova. Najuspješniji među gostima bio je još jedan Austrijanac, Tobias Greber s 2033 boda a iza njega Sigmund Gstöbl iz Lihtenštajna s 1986 bodova.

Piše:
Miroslav
Mrkobrad

Foto:
T. Poršinski

Piše:
Miroslav
MrkobradFoto:
M. Mrkobrad
M. Skoko

Samo ne u politiku!

Šumarski inženjer iz Koprivnice Ivan Šavor prošloga je mjeseca u dobrom raspoloženju proslavio 100. rođendan!

• Preživio sam tri rata i pet država-Austriju, Državu SHS, Kraljevinu, NDH, Jugoslaviju. Da i Banovinu Hrvatsku! Pod Austrijom sam bio 18 godina. Onda smo imali tri zakona a danas imamo 4000 zakona. I nije bio kriminala, protekcije, sve je funkcioniralo. A danas? O da, bez protekcije se ne može ništa napraviti...

Tako se prvih godina prošloga stoljeća i "austrijskog doba" prisjeća Ivan Šavor, diplomirani šumarski inženjer iz Koprivnice. On to i može, jer prošli je mjesec navršio 100 godina! Dok priča i niže događaje od Prvog svjetskog rata nadalje, s pojedinostima kao da je sve to bilo jučer, smireno, bez puno zastajkivanja, pažljivo gleda sugovornika. Malo slabije čuje, ali još dobro. Drugo ga "ništa ne boli!"

Soba 119 Doma umirovljenika Centar u Zagrebu u kojoj živi posljednjih 15 godina mala je knjižnica i čitaonica. Tu je i televizor "koji se rijetko gleda". Prozor i balkon gledaju u ozelenjelo dvorište u kojem caruju školarci iz obližnje škole. Zbog toga, kaže, ne silazi dolje. Slušamo dijelove iz jednog bogatog života i događajima bogatog stoljeća koje je ostavio za sobom.

Vikali smo jednog dana "Dolje Petar, svinjar, i što sve ne, a drugi dan ujutro došli žandari i mi okrenuli ploču-morali smo vikati živio Kralj Petar!" Tada sam rekao, nikad više u politiku!

Domske godine

• U domu sam 15-ak godina, imam svoj red kojeg se držim cijeli život. Ustajem u 6 sati, radim malo gimnastiku. U osam sati je doručak, poslije malo prodrijemam, malo čitam. Čitam sve do čega dođem. No sad je to sve teže, uz naočale već trebam povećalo. Na televiziji gledam samo vijesti navečer a oko 10 idem spavati. I poslije ručka odmorim dva sata. Ne idem u šetnju, tu dolje sve je puno đaka, u blizini je škola, tu u dvorištu se skupljaju, puše. Kao šumar ja nisam ni pio, ni pušio. Ni kavu ne pijem, samo u društvu, ako moram...

Nemamo neko posebno društvo ovdje u domu. Imao sam jednog prijatelja, profesora filozofije, on me stalno testirao, to mi je bilo zabavno. Postavljao mi je tisuće pitanja i

onda na kraju rekao, vi sete izvanredan čovjek! Ja samo na sve odgovorim. Sa svima sam dobar, sa svima razgovaram. No čini mi se da je prvih godina u domu bilo veselije, više smo se družili. Nakon svih ovih promjena i ovdje je sasvim neki

drugi duh. Ljudi su se nekako povukli u sebe. Prije se znalo po hodnicima pričati, zapjevati.

Posao

• Počeo sam u Đurđevcu, gdje sam radio 10 godina. Više godina bio sam vršitelj dužnosti šefa šumarije koja je bila u sastavu Đurđevačke imovne općine koja je spadala pod Bjelovar, poslije i upravitelj. Radio sam na Đurđevačkim peskima, pješčari koja je u to vrijeme već većim dijelom bila pod šumom. Jedan kompleks je ostao koji se čuvao kao rezervat pijeska i izvorna površina. Tu sam skupljao biljke i napravio herbarij od 234 biljke. A jedan student, biolog, koji je radio doktorat o Đurđevačkim peskima, skupljao je bilje i pomogao mi oko moga herbarija. Stanovao je i hranio se kod mene, poslije doktori-

Bistra uma, dobrog sjećanja-Šavor se u sobi 119 Doma umirovljenika prisjećao raznih doživljaja.

rao. Skupio sam i 600 kukaca s toga terena, i to sam ostavio Zoološkomu muzeju.

Iako je zapisano da sam radio i u šumariji u Novoj Rači, nisam zapravo. Za vrijeme rata (2.svjetskog, op.a) ja sam tamo bio samo raspoređen, a na teren se nije moglo. Ustvari, tada sam pokrivao tri šumarije, Bjelovar, Žabno i N.Raču, no u stvari, nisam radio u njima...

Konj i kočija

• Dosta toga se promijenilo kad su se u šumarstvu počeli upotrebljavati automobili. Bilo je to za vrijeme rata. Prije toga vozili smo se kočijama ili išli pješice. Sjećam se prvog

džipa. Kad sam radio u Đurđevcu samo je jedan pilanar imao auto, ja sam imao konja i kočiju...

Ja sam bio praktičar a ne administrativac. Htjeli su osnovati odjeljenje za zaštitu šuma pri

Imao sam sreću da sam se od rane mladosti hranio prirodnom hranom. Ne masno, ne slano, stalno je govorila majka, malo mesa, puno povrća. I sve to u uvijek isto vrijeme. Tako sam živio 33 godine i tome zahvaljujem svoje zdravlje...

Ministarstvu, no tu bi se morao boriti protiv sustava! U to vrijeme su u radnim akcijama šumu sjekli kao ljudi, i to je još dobro išlo, no nisu znali organizirati izvoz! I drvo je

stajalo, propadalo. I zato nisam htio u zaštitare.

Politika

• Nakon završetka Prvoga svjetskog rata sudjelovao sam u demonstracijama. Vikali smo jednog dana "Dolje Petar, svinjar, i što sve ne, a drugi dan ujutro došli žandari i mi okrenuli ploču-morali smo vikati živio Kralj Petar!" Tada sam rekao, nikad više u politiku! I nisam. Ni na izbore više nisam išao! Tri puta su me polije 1945. zvali u Partiju, no nisam se dao. Bio sam u Ministarstvu, zvali me na sastanke, no nisam išao. Na moju želju rasporedili su me za profesora na Šumarsku školu u Karlovcu. Tamo sam bio od prvog dana rada škole.

Sretni dani

• Najljepše mi je bilo u Đurđevcu, tamo se moj rad vidio. Imao sam odličan odnos s narodom, pa čak i onda kad je bilo napetih situacija, kod doznake, na primjer. Šumariju sam lijepo uredio, tako da bi naj-

ljepše bilo da sam tamo ostao cijeli život!

Zdravi život

• Imao sam sreću da sam se od rane mladosti hranio prirodnom hranom. Ne masno, ne slano, stalno je govorila majka, malo mesa, puno povrća. I sve to u uvijek isto vrijeme. Tako sam živio 33 godine i tome zahvaljujem svoje zdravlje...

Obitelj

• Sin mi je u Zagrebu, kod njega provodim vikende, u kući ispod Japetića, kod Jaske. I kako je tamo? Bogovski! Kuća na brežuljku, čist zrak, čisto nebo. Okolo cvijeće koje volim obrađivati. Nema u blizini tvornice. Ja sam tu vikendicu skoro sam napravio, tu sam sa ženom praktično jedno vrijeme živio. Tamo sam fizički ojačao. 🍁

Šampanjac za slavljenika

Uz svečani ručak, tortu i šampanjac te rodbinu i brojne uzvanike, u dobrom raspoloženju uz glazbu, prošloga je mjeseca u Domu umirovljenika Centar u Klaićevoj ulici u Zagrebu Ivan Šavor proslavio 100. rođendan. Taj šumarski inženjer rođen je 22. svibnja 1901. u Koprivnici gdje je završio Realnu gimnaziju a 1931. diplomirao na Poljoprivredno šumarskom fakultetu u Zagrebu. Počeo je raditi i prije završetka školovanja, a u svom doživljajima i događajima bogatog života radio je u Gradskom načelstvu u Koprivnici, u šumariji Đurđevac (1932-41.), u Ministarstvu, kao profesor u Šumarskoj školi u Karlovcu (1947-50), na Drvno-industrijskoj školi u Zagrebu te pri Generalnoj direkciji drvne industrije. Bio je ispitivač u mnogim komisijama a umirovljen je 1966. Napisao je Priručnik za površinsku obradu drva I-IV te Profil tehničara drvne industrije finalnog smjera (1966.) Za svoj društveni rad dobio je mnoga priznanja i nagrade. Otac je dvoje djece, djed svoje unučadi i pradjed 15-godišnje djevojčice. (Biografski podaci: dipl. ing. šum. Mladen Skoko)

Prvih 100 godina Ivan Šavor proslavio je u dobrom raspoloženju, u društvu sina Velimira i snahe Nevenke i brojnih gostiju.

Piše:
Branko
Meštrić

Foto:
B. Marković

Među stećcima iz bogumilskog razdoblja

Park prirode Blidinje je prostor od Neretve u visini Jablanice prema zapadu do Vran planine. Središte parka je prostor Polja - prostrana zavala između Čvrsnice i Vrana - duga 25 km a široka 3-5 km, sa prekrasnim Blinjskim jezerom u najnižem dijelu. Iako i kod nas ima tako velikih polja ovo je impozantno stoga što je gotovo idealno ravno, posve otvoreno i cijelo vrijeme može se vidjeti jednim pogledom. Impozantno je i stoga što a ruba i dva velika gorska masiva visoka preko 2000 metara - Čvrsnica (2228) i Vran (2074). Ako znamo da je npr. Risnjak na 1573 m, najviši vrh Velebita na 1768 a Dinara sa 1861 najviša točka Hrvatske, onda je ovo samo po sebi nešto posebno.

Od fenomena Parka prirode za nas šumare je svakako najzanimljiviji najveći kompleks endemskog bora munjike (*Pinus leukodermis*) na području Masne Luke, obroncima Čvrsnice. Relikti ledenog doba su ovdje i nekoliko vrsta encijana (*Gentiana sp.*) a od životinja dvije vrste vodenjaka (*Triturus sp.*). Naravno, ne manjkaju

ovdje ni suvremene životinje medvjed i divokoze (ove potonje smo i susreli na Vranu).

Čovjek je dugo prisutan na ovim surovim prostorima. Ponajviše u ljetnim periodima ispaša, od čega su ostale dosta ušćuvane vrlo zanimljive drvene kućice sa moćnim slamnatim pokrovom - stanovi. Svjedoci onog drugog surovijeg perioda, strašnih planinskih zima, brojni su grobovi pored samog puta, onih koji nisu uspjeli prijeći taj tradicijski put od mora u unutrašnjost. Zanimljivije je ipak nekoliko nekropola stećaka još iz bogumilskog doba sa zanimljivom simbolikom urezanim u monolite ponekad i znatnijih dimanzija. Vezu prema sadašnjosti čini još jedan grob - Dive Grabovčeve na prijevoju Kedžara, iz nešto novijih turskih vremena, danas značajno mjesto hodočašća brojnih vjernika ovog kraja.

Pisati o Blidinj u a ne spomenuti Masnu Luku i fra. Petra Krasića, ne bi bilo korektno. Nažalost, nismo ga sreli ali smo u njegovoj kući lijepo primljeni i upoznati s njegovim radom na izgradnji i oživljavanju ovog kraja ali

i s njegovim hobijem. Fra Petar je i poznati kinolog i kinološki sudac, poznat je i cijenjen u kinološkom svijetu, predsjednik je Unije kinoloških saveza BiH. U svom životu bavio i bavi mnogim drugim stvarima. Jedna od njih je i radioamaterizam, bez kojeg je u ovim uvjetima teško preživjeti, on jednom godišnje okuplja hrvatske umjetnike u likovnoj koloniji, kao predsjednik Upravnog odbora Praka bori se protiv divlje gradnje. Ovdje uzgaja čuvene pse tornjake, planinsku vrstu psa koja bi mogla dobiti priznanje i kao autohtona hrvatska pasmina. Radi se o vrlo staroj europskoj pasmini koja se spominje i u doku-

Stećci u Polju potječu još iz bogumilskog razdoblja

Encijan je raritena biljka Blidinje

matnima bosanske Katoličke crkve još 1067. godine. To su psi snažne građe koji se ne boje vukova.

I konačno, valja ovdje spomenuti i samu ustanovu Park prirode Blidinje na čelu sa agilnim ravnateljem Matom Anđelićem. Upravo je bilo dir-

Ovdje je i vrelo rijeke Jasle

restorana nasred polja, silnih otvorenih gradilišta skijališta. Jezero Blidinje u Parku prirode dijeli planine Čvrsnicu i Vran i prirodni je fenomen kraškog područja obzirom da se nalazi na 1184 metra nadmorske visine. Samo jednom u povijesti, prije 11 godina potpuno je presušilo i to je bilo svojevrsno čudo, ali i znak da se nešto događa. Jezero naime svake godine postaje sve pliće zbog nanosa s obližnjih Blidinjskog i Dugog polja, puni se muljom i prijeto mu opasnost da postane potpuno plitko.

S planinarskog gledišta, Blidinje je prilično zanimljivo polazište. Relativ-

Samo jednom u povijesti, prije 11 godina potpuno je presušilo i to je bilo svojevrsno čudo, ali i znak da se nešto događa. Jezero naime svake godine postaje sve pliće zbog nanosa s obližnjih Blidinjskog i Dugog polja, puni se muljom i prijeto mu opasnost da postane potpuno plitko.

ljivo vidjeti s kojim su se zanosom uhvatili posla da od ovog prekrasnog prirodnog bisera učine i mjesto gdje će biti ugodno doći, i uopće da omoguću što većem broju posjetitelja da u tim ljepotama uživa. Žalostno je što će imati puno posla da nešto naprave, a još više da poprave ono što su neki drugi pokvarili - od nerearno predimenzionirane ceste, koja se bezobzirno zarila u krajolik, posve neprimjereno smještenog a potom i nesanimiranog pozajmišta za kamen na samom pragu turističkog centra. Da li spomenuti neprimjerenu grdosiju

no lako se dođe do njega bijelim ali dobrim cestama iz Tomislavgrada, Posušja, Jablanice ili Rame. Smještaj u objektu Parka prirode na Risovcu je izvrstan i pristupačan cijenom, čak i za grupe do 40 sudionika. A samo planinarenje, ako imate sreće s vremenom i vidljivošću, je neopisivo. Park se pobrinuo da se osigura i djelomično obilježi put na tri velika uspona: Čvrsnicu (Pločno 2228), Vran (Veliki Vran 2074) i Veliki Vilić (2216). Budući je polazak s 1250 m visokog Risovca, svaki od ovih tri vrha može se dohvatiti jednodnevnim pohodom.